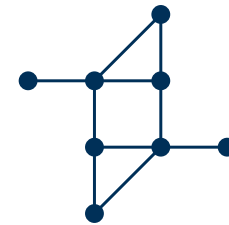

Impact van flexibele studentroutes op onderwijslogistiek

Impact van flexibele studentroutes op onderwijslogistiek
Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Flexibilisering
Auteurs: Menno Scheers en Tim Pinchetti, Vrije Universiteit
Amsterdam, in samenwerking met Versnellingszone Flexibilisering

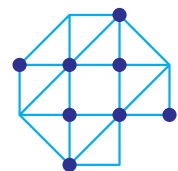
Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

November 2020

Copyright: beschikbaar onder de licentie Creative Commons
Naamsvermelding 4.0 Internationaal

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

 flexibilisering

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl

Impact van flexibele studentroutes op onderwijslogistiek

Flexibel onderwijs heeft de toekomst. Dit is de verwachting van de 20 onderwijsinstellingen die de handen ineen hebben geslagen in de zone Flexibilisering van het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT. De versnellingszone heeft in 2019 een visie op 4 flexibele studentroutes ontwikkeld, waarin concepten van flexibilisering uitgewerkt worden.

De Vrije Universiteit Amsterdam is één van de instellingen die deze verwachting deelt. Ook zij treft voorbereidingen voor het flexibeler maken van het onderwijs. De VU brengt de gedachtegang nu een stap verder, namelijk met de vraag:

Als we het onderwijs flexibeler willen maken, welke impact heeft dat dan op onze interne organisatie en onderwijslogistiek?

Menno Scheers, Tim Pinchetti en andere collega's van de VU hebben hiervoor een analyse gemaakt die u in dit document leest. Daarin mappen zij de vier flexibele studentroutes die de versnellingszone heeft uitgewerkt op onderwijslogistieke processen.

Bij de vier studentroutes horen verschillende onderwijslogistieke uitdagingen, zo blijkt uit de tabel.

Route	Onderwijslogistieke uitdaging
Eigen tempo	praktische belemmeringen voor studeren in eigen tempo wegnemen
Buiten de gebaande paden	landelijke voorzieningen inrichten voor instellingsoverstijgende informatieuitwisseling
Mijn diploma	onderwijsovereenkomst als basis voor programma op maat
Modulair studeren	denken in deeleenheden van onderwijs

Menno Scheers (Enterprise Architect/ Teamlead CIO Office bij de Vrije Universiteit) licht de achtergrond hiervan toe: "Aan de vooravond van een meerjarig traject waarin de VU verschillende onderwijslogistieke systemen opnieuw moet vervangen of vernieuwen, willen wij vooruitkijken. De ICT-infrastructuur en onderwijslogistieke systemen moeten immers zo toekomstproof mogelijk worden vormgeven. Met de infrastructurele keuzes willen we geen paden afsluiten die in de toekomst wellicht heel wenselijk zullen blijken."

Collega's van andere instellingen uit de Versnellingszone Flexibilisering hebben gereflecteerd op de voorzet van de VU en hebben de analyse aangevuld. De Versnellingszone maakt de analyse hierbij in samenwerking met de auteurs van de VU graag breed beschikbaar. Zonder enige pretentie om 100% volledig te kunnen zijn, hopen we hiermee een hulpmiddel beschikbaar te stellen voor het nadenken over impact, effecten en afhankelijkheden van flexibilisering op allerlei kernprocessen van je eigen organisatie. Een startpunt voor het verdere gesprek binnen de eigen instellingen, zo blijkt ook uit de reflecties vanuit verschillende instellingen aan het eind van dit document. Dit kan diverse disciplines betreffen, zoals bijvoorbeeld HRM of informatiemanagement.

Naast de voorbereidingen binnen de instellingen, zijn er ook aandachtspunten die op landelijke gesprekstafels moeten worden opgepakt. De Versnellingszone Flexibilisering behoort tot de groepen die zich hiervoor met veel energie inzetten.

We nodigen alle onderwijsinstellingen uit deze analyse te gebruiken om het gesprek in de eigen instellingen te voeren hoe we onze organisaties gereed kunnen maken voor het aanbieden van flexibel onderwijs.

Eigen tempo

De student studeert aan één instelling binnen één programma maar kan de opleiding in eigen tempo doorlopen (versnellen of vertragen).

Ontwikkeling van onderwijs

Curriculum	<ul style="list-style-type: none"> › Per curriculum vastleggen of de mogelijkheid bestaat om het curriculum te volgen in eigen tempo › Modules functioneren relatief onafhankelijk van elkaar, waardoor je ze bijvoorbeeld in verschillende volgorde kunt volgen
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> › Financieringsafspraken met student worden flexibel. Denk aan bieden van alternatieve manieren van financiering zoals maandelijks abonnementen, betalen per studiepoint, of een kennisverzekering
Onderwijs- en Examen-reglement	<ul style="list-style-type: none"> › OER periodiek, bijvoorbeeld per collegejaar bijwerken. Opnemen hoe om te gaan met nieuwe versies en vervanging van cursussen. Expliciet maken van geldigheid van deelresultaten › Vervangingen breed communiceren (in OER én DLWO)
Onderwijs-catalogus	<ul style="list-style-type: none"> › Mogelijkheid voor eigen tempo vastleggen per module en communiceren › Verschillende varianten van eigen tempo expliciet maken › Tonen onderwijsaanbod huidig programma en expliciet communiceren van wijzigingen
Toetsen & examens	<ul style="list-style-type: none"> › Toetsbeleid opnieuw vormgeven: Expliciet maken hoe vaak de mogelijkheid wordt geboden een toets af te nemen › Ontkoppeling van aanbieden van een module en het toetsmoment
Faciliteren van benodigde middelen	<ul style="list-style-type: none"> › Benodigde middelen, software en onderwijsmateriaal in onderwijs altijd beschikbaar hebben. Expliciet maken welke software wordt gebruikt

Onderwijsondersteuning

Cijferregistratie	<ul style="list-style-type: none"> › Expliciet maken van houdbaarheid van deeltijfers › Hoe omgaan met tussentijdse wijzigingen van wijze waarop eindresultaat wordt vastgesteld
Diplomering	<ul style="list-style-type: none"> › Vaker aanbieden en wat betreft opzet niet meer gericht op grote groepen
Evaluatie onderwijs & kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> › Beleid voor wanneer je verbeteringen doorvoert in modules. Vaststellen van de onderdelen die gedurende het jaar aangepast mogen worden
Inzetplanning & roostering	<ul style="list-style-type: none"> › Introduceren meerdere startmomenten en afrondingsmomenten › Plannen en roosteren op basis van het aantal inschrijvingen van studenten › Koppelen van inschrijf- en roostersysteem › Minimaliseer beperkingen die ontstaan door beschikbaarheid van docenten; maak afspraken met bredere teams van docenten die een module kunnen doceren › Produceren en ontsluiten individuele roosters › Hoge mate van standaardisatie en automatisering van het roosterproces noodzakelijk
Matching & toelating	<ul style="list-style-type: none"> › Beleidsuitgangspunten of ingangseisen voor modules nog relevant zijn wanneer iemand in eigen tempo kan studeren
Begeleiding	<ul style="list-style-type: none"> › Overwegen om onderwijsovereenkomst inclusief beoogde startmoment, tempo en eindmoment vaste leggen als gestructureerde data › Beleid rondom begeleiding. Bijvoorbeeld meer individuele begeleiding of werken met studiebegeleiding in een 'stamgroep'? › Beschermen van de student bijvoorbeeld met een digitaal planbord waarbij ook advies wordt gegeven aan de student

“Bij de HAN zeggen we dat studeerbaarheid, doceerbaarheid, organiseerbaarheid en betaalbaarheid van je programma in balans moeten zijn. Je moet dus door alle vier deze brillen kunnen kijken naar het programma dat je aanbiedt.”

Marcel Penners, Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Eigen tempo

Onderwijsondersteuning

- Studieplan > Planbord op basis van onderwijsovereenkomst met mogelijkheid voor het verkennen van alternatieve tijdspaden

---

- Studievolg / (B)SA > Herijken van het beleid rondom de BSA. BSA aanpassen aan de studie-overeenkomst van de student

> Volgen op basis van door student gepland tempo

- Voorlichting & Werving > Expliciet meenemen in werving dat module of opleiding in eigen tempo gedaan mag worden en of er vaste start-momenten zijn. Werving aanpassen op nieuwe doelgroepen

---

- Internationale Services > Expliciet communiceren van mogelijke impact van vertragen van studie op behoud van visum en huisvesting

> Communiceren van mogelijkheden van versnellen en mogelijke kostenbesparing hierdoor voor internationale studenten

Onderwijs

- Oriëntatie > Expliciet maken in hoeverre je mag vertragen of versnellen

> Inrichten van duidelijke communicatie gebaseerd op gestructureerde data welke belangrijke momenten voor bijvoorbeeld toetsen of aanwezigheid wel vaststaan

---

- Inschrijving op een opleiding > Afsluiten onderwijsovereenkomst

---

- Afstuderen > Afstuderen vindt plaats binnen afgesproken periode na voldoen aan de laatste verplichtingen

> Eventueel bieden van Afstuderen-as-a-Service, waarbij je van je eigen afstuderen een privé-feestje kunt maken op de betreffende instelling

---

- Intekenen voor modules > Intekenen op modules gebaseerd op bevestiging van modules die op het planbord ingepland staan

> Het onderwijs heeft het moduleaanbod inclusief planinformatie minimaal een jaar van tevoren gereed (= welk aantal colleges, toetsen, excursies etc en in welke vorm)

- Onderwijs > Onderwijs beschikbaar stellen na afsluiten onderwijs-overeenkomst

> Bij het ontwikkelen van het onderwijs de begeleidende rol van de docent onderdeel maken van studiemateriaal zodat zelfstudie beter wordt gefaciliteerd, denk aan bijvoorbeeld smart books

> Mogelijkheden voor online onderwijs uitbreiden. Tijd- en plaatsonafhankelijk onderwijs

> Didactische aspecten van studeren in eigen tempo tackelen waaronder groepsdynamiek en binding. Didactiek die gebruikmaakt van heterogeniteit studenten

---

- Toetsing > Opstellen van een visie op toetsing. Het aanleggen van uitgebreide toetsitebanken (noodzakelijk voor veelvuldig dezelfde toets afnemen) is maar voor een beperkt aantal toetsen mogelijk. Alternatieve vormen van toetsing zijn hierin dan ook belangrijk

> Tentamen op het moment dat je zelf denkt dat je er klaar voor bent. Dit kan bijvoorbeeld met een toetszaal met vele verschillende individuele toetsen tegelijkertijd. Of grotendeels digitaal individueel afnemen. Een toets moet dan onderdeel zijn van onderwijsmateriaal dat vooraf gereed is gemaakt

Buiten de gebaande paden

In deze studentroute wordt de mobiliteit over opleidings- en instellingsgrenzen heen bevorderd. De student kan een (substantieel) deel van zijn programma aan een andere opleiding, faculteit of instelling volgen, zonder praktische drempels.

Ontwikkeling van onderwijs

Curriculum	<ul style="list-style-type: none"> › Afstemming met andere instellingen over curriculum en standaardiseren van begrippen › Verhelderen en openstellen beschrijving van leerdoelen/ leeruitkomsten › Koppeling leerdoelen op moduleniveau aan eindtermen op opleidingsniveau expliciet maken
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> › Geautomatiseerde verrekening tussen instellingen › Werkelijke kosten van modules moeten inzichtelijk worden gemaakt
Onderwijs- en Examen-reglement	<ul style="list-style-type: none"> › Impact bepalen van onderlinge verschillen in de OER bij partners in onderwijs. Vastleggen van OER in gestructureerde data in een informatiesysteem › Validatiestructuur/-proces voor uitwisselbaarheid van alles wat een specifiek leerdoel heeft bereikt
Onderwijs-catalogus	<ul style="list-style-type: none"> › Actief suggesties bieden van modules die je bij partnerinstellingen kunt volgen
Toetsen & examens	<ul style="list-style-type: none"> › Uitwisselen van gestandaardiseerde gegevensberichten over toetsresultaten van studenten met partnerinstellingen
Faciliteren van benodigde middelen	<ul style="list-style-type: none"> › Toegang voor studenten van partnerinstellingen tot voorzieningen die nodig zijn bij een module die ze bij de thuisinstelling volgen

Onderwijsondersteuning

Cijferregistratie	<ul style="list-style-type: none"> › Cijfers uitwisselen via gestandaardiseerde gegevensberichten met partnerinstellingen
Diplomering	<ul style="list-style-type: none"> › Borgen dat bij partnerinstelling behaalde resultaten op het diploma kunnen worden vermeld
Evaluatie onderwijs & kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> › Opstellen van mantelcontracten met alle partnerinstellingen die deel van onderwijs voor de eigen studenten verzorgen om overkoepelende kwaliteitsafspraken te borgen
Inzetplanning & roostering	<ul style="list-style-type: none"> › Mogelijkheid om extern onderwijs mee te nemen in roostering om instellingsoverstijgende aansluiting te borgen › Onderwijs moeten roostertechisch in elkaar te schuiven zijn. Timeslots en ruimtecontingenten moeten op elkaar zijn afgestemd
Matching & toelating	<ul style="list-style-type: none"> › Inzichtelijk maken of de modules bij partnerinstellingen voor bepaalde studentgroepen ontstaan of voor iedereen
Begeleiding	<ul style="list-style-type: none"> › Afspraken over begeleiding maken met partnerinstellingen. Wat voor een begeleiding kunnen studenten binnen een module verwachten?
Studieplan	<ul style="list-style-type: none"> › Mogelijkheid om modules van partners in de regio of elders te betrekken in een planbord
Studievolg / (B)SA	<ul style="list-style-type: none"> › Studievolsysteem inrichten voor opleidingen die over instellingen heen zijn georganiseerd. Hier ontstaat een beweging richting landelijk en EU
Voorlichting & Werving	<ul style="list-style-type: none"> › Informatie over modules via standaard gegevensberichten delen met partners binnen de regio en samenwerkingsverbanden zodat onderwijs over en weer beschikbaar wordt
Internationale Services	<ul style="list-style-type: none"> › Standaardiseren van afspraken over gegevensuitwisseling met partners binnen samenwerkingsverbanden volgens Europese standaarden

"Kijkend naar de tabel, valt me op hoeveel afstemming hier eigenlijk nog achteraan komt. Als we het onderwijs flexibeler gaan maken, heeft dit ook consequenties voor de communicatieafdeling. En het bureau internationalisering. En de studiecoaches. En nog heel veel meer... Ik denk dat ik nog veel gesprekken hierover ga voeren de komende jaren!"
Fred Gaasendam, TU Eindhoven

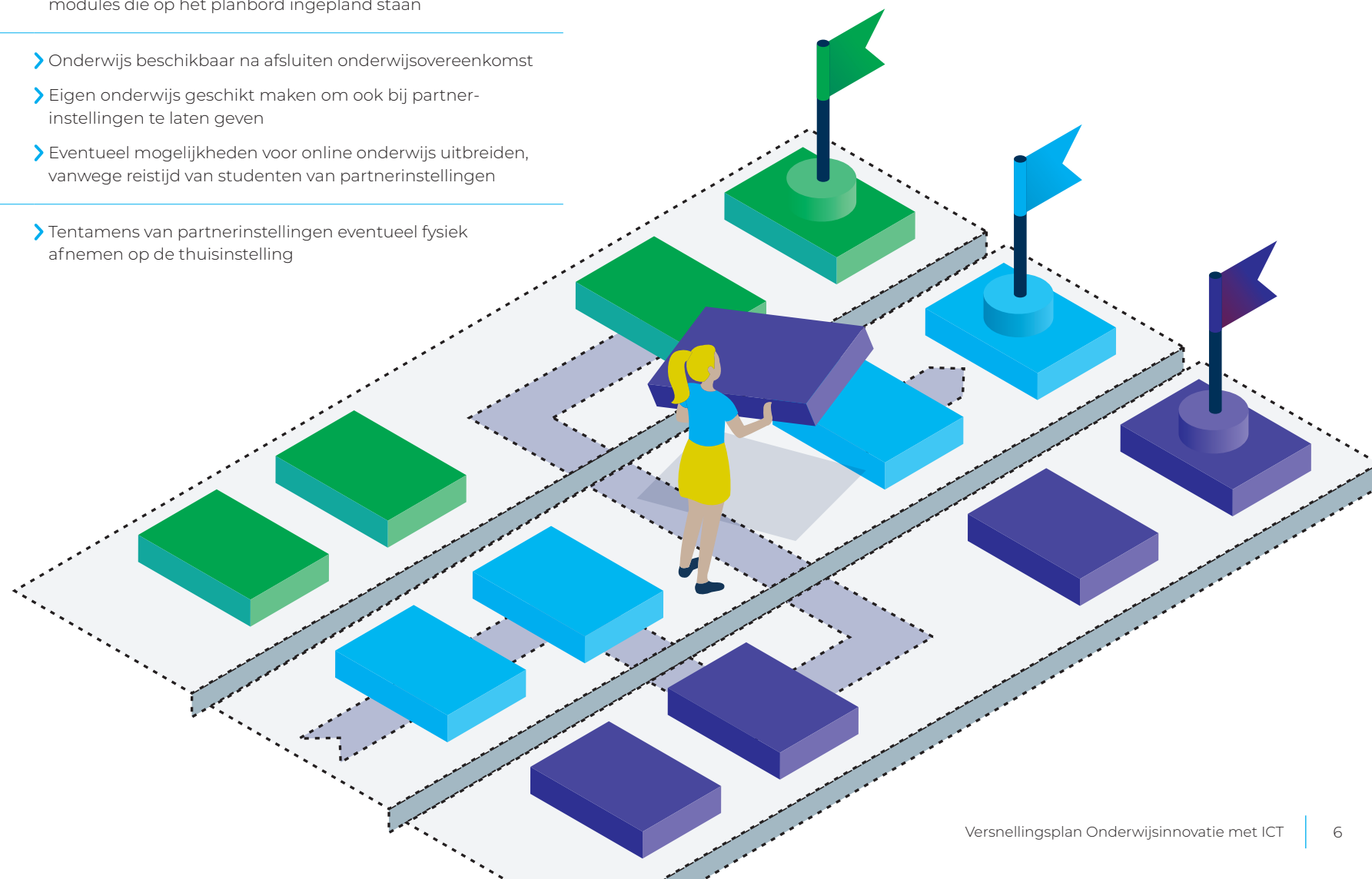
Buiten de gebaande paden

Onderwijs

Oriëntatie	› Introduceren van mogelijkheden voor instellingsoverstijgend oriënteren
Inschrijving op een opleiding	› Opleiding staat eventueel landelijk of bij andere instelling geadmineistreerd
Intekenen voor modules	› Gegevens gestandaardiseerd kunnen uitwisselen met partners over modules, o.a. over beschikbaarheid van bepaalde modules op een gegeven moment › Intekenen op modules gebaseerd op bevestiging van modules die op het planbord ingepland staan
Onderwijs	› Onderwijs beschikbaar na afsluiten onderwijsovereenkomst › Eigen onderwijs geschikt maken om ook bij partnerinstellingen te laten geven › Eventueel mogelijkheden voor online onderwijs uitbreiden, vanwege reistijd van studenten van partnerinstellingen
Toetsing	› Tentamens van partnerinstellingen eventueel fysiek afnemen op de thuisinstelling

"Het flexibiliseren van je onderwijs is per definitie een multidisciplinaire samenwerkingsopdracht. Dit geeft een mooi beeld van de complexiteit van dit onderwerp en geeft logische handvatten voor het gesprek."

Paul den Hertog, Hogeschool van Amsterdam

Mijn diploma

Mijn Diploma laat het idee van een vooraf vastgesteld opleidingsprogramma los. De student stelt kortcyclisch zijn eigen programma samen.

Ontwikkeling van onderwijs

Curriculum	› Niet het curriculum, maar persoonlijk opleidingsplan staat centraal › Gestandaardiseerde tijdsblokken › Overwegen van het toekennen van studiepunten aan alternatieve onderwijsvormen
Financieel	› Door opleidingen op maat krijgt elke individuele opleiding een andere kostprijs. Hoe zorg je ervoor dat studenten niet alleen onderdelen met een hoge kostprijs kiezen? Berekeningssystematiek moet inzichtelijk zijn voor studenten, eventueel met kostprijs per gevolgde module
Onderwijs- en Examen-reglement	› Kwaliteitszorg op moduleniveau borgen. Van OER op niveau van instelling & opleiding naar OER op niveau van instelling & opleiding & module & content binnen module › Nadruk op heldere leerdoelen per module gebaseerd op een beschrijving volgens nationale of Europese standaarden › Validatiestructuur/-proces voor uitwisselbaarheid van alles wat een specifiek leerdoel heeft bereikt
Onderwijs-catalogus	› Gaat centrale rol spelen in plannen voor de student › Standaardroutes zichtbaar maken zodat de student een aantal referentiepunten heeft bij het maken van een studieplan
Toetsen & examens	› Eventueel overwegen van inzet van toetsmatrijzen waarin link is gelegd met leerdoelen/ leeruitkomsten op moduleniveau

Onderwijsondersteuning

Cijferregistratie	› Naast cijfers ook optie tot opbouwen van portfolio van resultaten om ontwikkeling en resultaten in beeld te brengen
Diplomerings	› Bepalen beleid voor het kunnen uitgeven van diploma's op maat
Evaluatie onderwijs & kwaliteitszorg	› Helder maken hoe kwaliteitszorg op niveau van een opleiding geborgd wordt en hoe op het niveau van een module
Inzetplanning & roostering	› Plannen en roosteren op basis van het aantal inschrijvingen van studenten › Koppelen van inschrijf- en roostersysteem › Niet meer docent-georiënteerd roosteren. Afspraken maken met bredere teams van docenten die een module kunnen doceren › Produceren en ontsluiten individuele roosters › Ingeplande module wordt altijd gegeven, eventueel met andere docent › Hoge mate van standaardisatie en automatisering van het roosterproces noodzakelijk
Matching & toelating	› Toelating en matching ook inrichten op niveau van modules, bij voorkeur via geautomatiseerde matching van voorkennis met eerder behaalde resultaten of certificaten › Automatiseren van dit proces na expliciet maken van onderwijsregels › Standaard voor bepalen van reeds bereikte leeruitkomsten zodat je weet waar iemand staat
Begeleiding	› Overwegen om onderwijsovereenkomst vast te leggen als gestructureerde data › Expliciet maken van welke begeleiding een student gebruik kan maken bij een opleiding op maat of een module

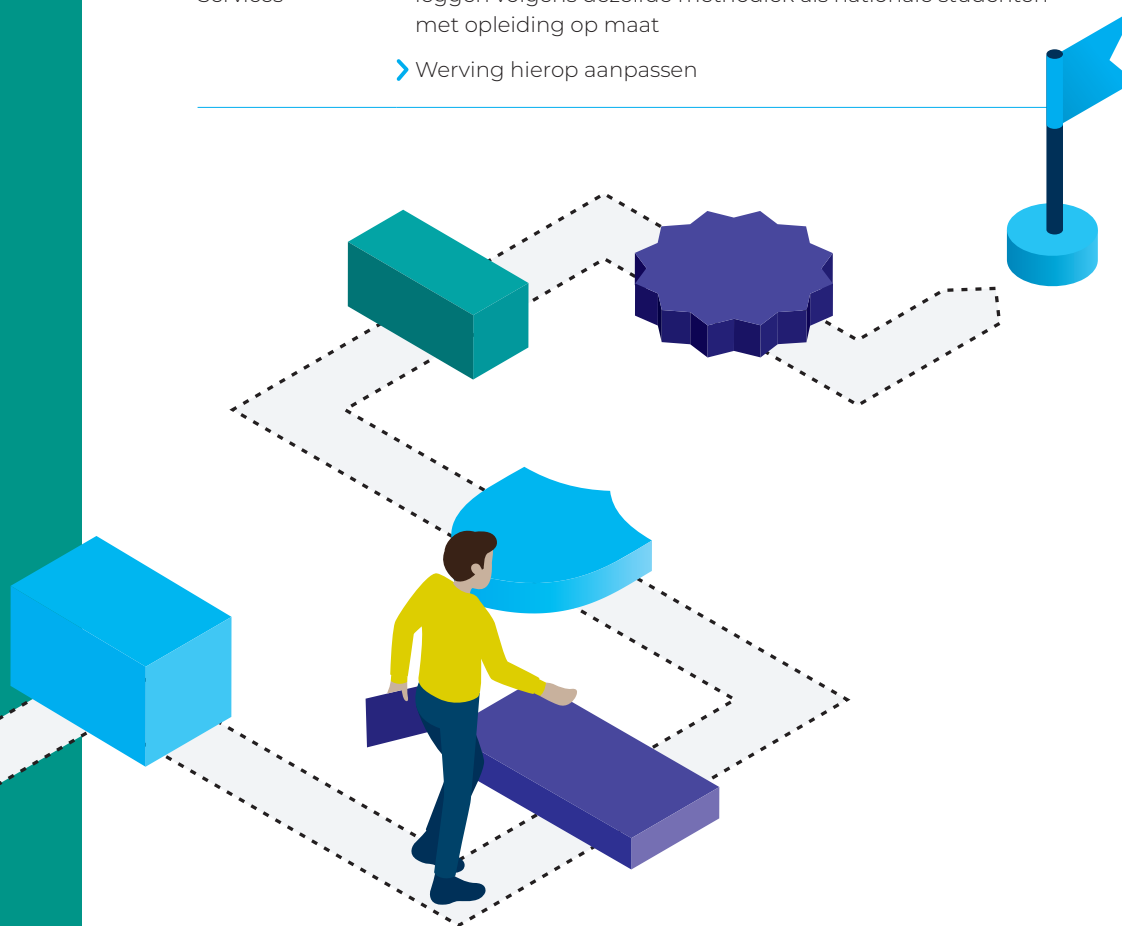
Mijn diploma

Onderwijsondersteuning

Studieplan	› Invoeren van mogelijkheid om de eigen opleiding te plannen (planbord). Eventueel met een aantal beschikbare standaardroutes die als startpunt kunnen dienen of met suggesties voor alternatieve modules
Studievolg / (B)SA	› Volgen van de student op basis van vooraf overeengekomen leeruitkomsten
Voorlichting & Werving	› Informatie over cursussen zo vroeg mogelijk bekend maken › Voorlichtingsmogelijkheden op het niveau van modules
Internationale Services	› Maatwerk-opleidingen voor internationale studenten vastleggen volgens dezelfde methodiek als nationale studenten met opleiding op maat › Werving hierop aanpassen

Onderwijs

Oriëntatie	› Oriëntatie minder gericht op opleidingen, opties om eigen onderwijsprogramma op maat in te richten komt in beeld
Inschrijving op een opleiding	› Afsluiten persoonlijke onderwijsovereenkomst
Afstuderen	› Introduceren van generieke afstudeermomenten voor studenten
Intekenen voor modules	› Intekenen op modules gebaseerd op bevestiging van modules die op het planbord ingepland staan
Onderwijs	› Onderwijs beschikbaar na afsluiten onderwijsovereenkomst
Toetsing	› Toetsvormen uitwerken die passen bij een door student samengesteld programma, eventueel werken met een portfolio?

“Probeer instellingsbreed overeenstemming te krijgen over welke vorm(en) van flexibilisering je wilt ondersteunen. Zie het als vervoersmogelijkheden waartussen je kunt kiezen; je hebt een auto beschikbaar, dat is heel flexibel, maar ook duur, maar je kunt ook met de tram rijden: goedkoper, maar het heeft wel een beperkt aantal eindstations. Hoe flexibel wil je je onderwijs precies maken en tegen welke prijs? Richt dáár dan je ondersteuning op in.”

Robin Vos, Hogeschool Leiden

Modulair studeren

De student schrijft zich in voor modules en niet voor een volledig programma. Deze modules kunnen onderdeel zijn van een regulier programma.

Ontwikkeling van onderwijs

Curriculum	<ul style="list-style-type: none"> › Niet het onderwijsaanbod maar de leeruitkomsten staan centraal › Informatie over welke cursussen bij elkaar horen, goed gecombineerd kunnen worden, volgorde en ingangseisen expliciet maken. Expliciet maken welke combinatie van resultaten van gevolgde modules kunnen leiden tot een bepaalde graad of andersoortig certificaat
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> › Bieden van alternatieve manieren van financiering zoals bieden van maandelijks abonnementen, betalen per studie-punt, een kennisverzekering of betalen voor het certificaat › Werkelijke kosten van modules moeten inzichtelijk worden gemaakt
Onderwijs- en Examen-reglement	<ul style="list-style-type: none"> › Kwaliteitszorg op moduleniveau borgen. Van OER op niveau van instelling & opleiding naar OER op niveau van instelling & opleiding & module & content binnen module
Onderwijs-catalogus	<ul style="list-style-type: none"> › Gaat centrale rol spelen in plannen voor de lerende › Standaardroutes, mogelijke tussendoelen en certificerings-mogelijkheden zichtbaar maken zodat de lerende een aantal referentiepunten heeft
Toetsen & examens	<ul style="list-style-type: none"> › Expliciet maken hoe vaak tentamens opnieuw gedaan mogen worden › Toets vooraf ontwikkeld in overeenstemming met onderwijs-materiaal › Houdbaarheid certificaat in de context van opleidingen expliciet maken
Faciliteren van benodigde middelen	<ul style="list-style-type: none"> › Toegang voor lerenden tot voorzieningen die nodig zijn bij een module die ze bij de thuisinstelling volgen

Onderwijsondersteuning

Cijferregistratie	<ul style="list-style-type: none"> › Cijfers uitwisselen via gestandaardiseerde gegevensberichten met landelijke basisvoorzieningen › Naast cijfers ook optie tot opbouwen van portfolio van resultaten om overkoepelende vaardigheden te kunnen bewijzen
Diplomerings	<ul style="list-style-type: none"> › Aansluiten op een landelijke voorziening voor microcredentials › Verkenning van nieuwe manieren van dienstverlening die aansluiten bij modulair studeren
Evaluatie onderwijs & kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> › Kwaliteitszorg op het niveau van van modules wordt prominenter. Idealiter aansluiten bij (nog te ontwikkelen) landelijke werkwijze hiervoor
Inzetplanning & roostering	<ul style="list-style-type: none"> › Basisplanning die los staat van groepen en docenten › Ingeplande module wordt altijd gegeven, eventueel met andere docent
Matching & toelating	<ul style="list-style-type: none"> › Validatie van eerder verworven competenties waarbij de (volwassen) lerende aantoont op basis van resultaten van leren buiten de opleiding wat deze reeds beheerst › Toelating en matching eventueel ook inrichten op niveau van modules. Vereiste voorkennis voor modules inzichtelijk maken › Automatiseren van het proces van matching en toelating na expliciet maken van onderwijsregels › Toepassen van een standaard voor het bepalen van reeds bereikte leeruitkomsten
Begeleiding	<ul style="list-style-type: none"> › Begeleiding op niveau van module en opleidingen is van elkaar gescheiden › Verkenning van nieuwe manieren van dienstverlening om modulair studeren te ondersteunen, bijvoorbeeld vormgeving van begeleiding › Overwegen van separate dienstverlening voor begeleiden van lerenden in de regio die daarbij niet per se modules van de instelling volgen

Modulair studeren

Onderwijsondersteuning

Studieplan	› Mogelijkheid om te bekijken hoeveel procent je verwijderd bent van potentiële diploma's op basis van losse modules die je bij verschillende aanbieders (wereldwijd) hebt gevolgd
Studievolg / (B)SA	› Studievolg verschuift naar een landelijk profiel waar lerende de eigen vorderingen kan bijhouden
Voorlichting & Werving	› Informatie over cursussen zo vroeg mogelijk bekend maken › Voorlichtingsmogelijkheden op het niveau van modules
Internationale Services	› Naast werving voor opleidingen ook internationale werving voor modules

Onderwijs

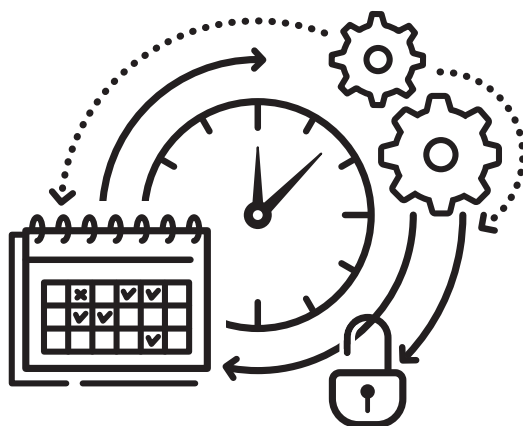
Oriëntatie	› Oriëntatie inrichten op basis van open beschikbaar stellen van de content of het tijdelijk proberen van de module
Inschrijving op een opleiding	› Mogelijkheid om alleen voor module in te schrijven zonder dat er een opleiding aan vast zit
Afstuderen	› Afstuderen kan plaatsvinden na check of aan alle verplichtingen is voldaan › Eventueel bieden van Afstuderen-as-a-Service, waarbij je van je eigen afstuderen een privé-feestje kunt maken op de betreffende instelling
Intekenen voor modules	› Regelen van (digitale) toegang zodra lerende aangemeld is en betaald heeft voor de module zodat de lerende direct toegang heeft › De IAM-omgeving moet dan realtime koppelingen hebben met andere onderwijssystemen
Onderwijs	› Onderwijs beschikbaar na afsluiten onderwijsovereenkomst › Mogelijkheden voor online onderwijs uitbreiden › Didactiek die gebruikmaakt van heterogeniteit lerenden
Toetsing	› Mogelijkheden voor online toetsing (on demand) uitbreiden

“De docent en het docententeam is een belangrijke sleutel tot succes in het mogelijk maken van gepersonaliseerde keuzes. Je kunt de flexibele studentroutes alleen ondersteunen als je ook kijkt naar de opbouw van het curriculum. Stelt het de student in staat de regie te voeren en gepersonaliseerde keuzes te maken? Het partnerschap tussen onderwijs en onderwijslogistiek is essentieel. Je moet samen keuzes maken in hoe een proces eruit ziet en welke inrichtingskeuzes van het systeem hierbij horen.”

Tanja Derksen, Hogeschool Utrecht

Een startpunt voor het nadenken over de consequenties

In de Versnellingszone Flexibilisering is van gedachten gewisseld over wat we uit deze analyse kunnen leren. De overwegende teneur was: dit geeft goed weer dat keuzes die we 'aan de voorkant' maken, zoals het flexibel aanbieden van ons onderwijs naar de student, 'aan de achterkant' verstrekken gevolgen kunnen hebben. Je wilt dat flexibele onderwijs dan immers ook daadwerkelijk waar kunnen maken. Hoe blijft het organiseren van dit flexibele onderwijs dan haalbaar en betaalbaar? En ook de samenwerking tussen onderwijs en organisatie is geen sinecure. Het flexibiliseren van het onderwijs houdt ook in dat collega's van het onderwijs een stuk van hun autonomie moeten inleveren. Dit werkt alleen als we alle actoren meenemen in de verandering. Een aantal quotes vanuit de versnellingszone.

Systemen versus werkprocessen

“Eerder dit jaar hebben we een Challenge Day georganiseerd samen met SIS-leveranciers over de vraag hoe studeren in eigen tempo mogelijk gemaakt kan worden in het SIS. Daaruit hebben we geleerd dat je absoluut niet alleen moet kijken naar de systemen, zoals het SIS, maar dat minstens de helft van de complexiteit zit in de eigen werkwijzen, afspraken en processen die je binnen je instelling hebt georganiseerd. Flexibilisering is alleen mogelijk op basis van standaardisatie, in zo ongeveer alle processen.”

Janina van Hees, SURF

Consequenties op diverse vlakken

“Bij de Hanzehogeschool hebben we een aantal randvoorwaarden voor flexibel onderwijs op een rijtje gezet. Om er een paar te noemen: De allocatie van middelen moet passen bij de flexibele inrichting. Dus, we moeten bijvoorbeeld middelen vrijmaken om onderwijs te ontwikkelen en uit voeren met meerdere school tegelijk. De toetsing moet aansluiten bij het leerwegaafhankelijke onderwijs. Docenten zijn in dienst van de instelling, niet van een opleiding. Voor de student moet er juiste keuze-informatie zijn, en ook voor het werk van de studiecoaches heeft flexibel onderwijs grote consequenties.”

Tineke Kroontje, Hanzehogeschool Groningen

“Dit overzicht maakt flexibilisering concreet! Het geeft een groot onderwerp echt handen en voeten.”

Wilco te Winkel, Erasmus Universiteit Rotterdam

Samenwerkingsopdracht

“Het flexibiliseren van je onderwijs is per definitie een multidisciplinaire samenwerkingsopdracht. De Versnellingszone Flexibilisering is heel verheugd over de samenwerking met de VU aan deze publicatie. We bieden hiermee een helicopterperspectief; dit geeft een mooi beeld van de complexiteit van dit onderwerp en geeft logische handvatten voor het gesprek.”

Paul den Hertog, HvA en aanvoerder Versnellingszone Flexibilisering